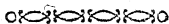

A'
 TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
 ENGEDELMÉVEL.

Nro 19.

Költ Bétsben, Sz. Mihály Havának (Septembernek)
 2-dik napján 1796-dik Esztendőben.

Hadi Környütlállások.

A' *Norimbergai* Környékbenn fekvő *Lauff* nevű Városotskából útasította *Károly* Fő-Hertzeg Aug. 27-dikénn következő értelmű Tudósítását:

Regensburgonn által, a' *Duna'* jobb meljkére küldettetett a' Fő-Hertzeg által *Nauendorf* Generális, nyóltz Batalionokkal és húlz Svadronokkal, hogy védelmére legyen azon Vidéknek, és *Latour* Haditármesterünk' jobb szárnyának, a' kinek

U

Korpusa ellen, nagy erővel nyomúlt elő *Moreau* Frantzia Vezér, *Augsburgonn* és *Münchenen* (*Monachiumon*) által.

Azonközben nem szünik meg a' Fő-Hertzeg, egész ki-telhetőséggel üzetni a' *Jourdan*' seregét, hogy ne lehessen módja annak egy könnyyen új erővel nyomúlni ismét elébb a' Tseh-Országi szélek felé. Hertzeg *Lichtenstein* János Generális sokat fogott el a' nevezett Sereg közzül *Norimbergában*, 's nyert tőle harmintzegy különbkülönbféle nagyságú ágyúkat, ezerkétsházhatvanöt zsák zabot, negyvenkilentz hordó lisztet, 's egyéb készületeket, és *Höcstädt* felé vette útját az ellenség' jobb szárnya ellen, mely, frendbe kezdte szedni magát *Forcheimnál*. Hertzeg *Lichtensteinnak* segítségére mennek *Sztáray* és *Hocze* Feldmarschallieutenántok, *Herzog-Aurach* felé; *Kray* F. M. L. pedig *Erlangát* balra hagyván, *Neukirchen* vidékére törekedik. *Görger* Oberster egy nagy tsapat könnyyü Katonasággal az *Auerbachi* vidéken tartózkodik.

Jourdan Seregének 21-dik 22-dik 23-dik 24-dik és 25-dik Augustusi Történeteiről, Aug. 30-dikán tétetett közönségessé a' bővebb Tudósítás, melynek summája ide megy ki:

„ 21-dik Aug. ban kemény ágyúzással támadta meg az ellenség *Schwartzenfeld*

vídedi derék tanyáját Gr. *Wartensleben*-nek: de vízfza-nyomattatott. “

„22-dikén öfzfze-szedte minden erejét, 's Népünkhöz tsak valami egy ágyú-lövésnyi mezfzeségre telepedett le, fél hóld formájú három táborokba, fzándékozván kétség kívül, oly diadalomra tenni fzert, melynél fogva bé ronthasson Tsch-Orfzágba. “

„Hogy a' pufztító ellenségnek ezen már előre el látott gonofz tzélját meg-gátolhas-sa *Károly Fő-Hertzeg*, oly intézeteket tett nagy okossággal 's fáradsággal, hogy Aug. 22-dikén meg-támadtathatta *Bernardot* nevű Frantzia Generális' Ofztályját *Nauen-dorf* Generális által a' *Teiningeni* hegyeken; 's el is verette onnét. “

(Magános Tudósítások szerént, látván *Teiningen* Lakosai, a' fzaladó Frantziákat, a' kiket közzülök egyenként kaphattak, el állották az útjokat, 's kalfzák-kal, vasvillákkal, és egyéb efféle parafzti munkához tartozó efzkozeikkel le-öldösték őket. Ilyen példák sokak történetek már más részeibenn is Német-Orfzág-nak: melyeket nem is lehet tsudálni: mert a' fegyveres frantzia tsoportok, minden *Síreni* hitegetéseik mellett is, ott pufztítják 's rabolják a' Köznépet, a' hol az Uraságokat.)

„Aug. 23-dikán, *Hocze* F. M. L. egye-sítette magát *Károly* Fő-Hertzeggel *Neu-*

marknál, mely helyből el is verettetett az ellenség, és *Aldorffig* 's *Kastelig* üzette-tett. *Kastelnél* Aug. 24-dikén, öfzke-találkozott Fő-Hertzegünk *Bonaud* Fr. Generális' Ofztálylyával, mely a' leg-dere-kabb Fr. Lovasságból áll, 's a' melyet *Jourdan* Vezér, a' már meg-verette-tett *Bernardot* Generális' segítségére indított, alkalmas számú könnyű szerü ágyúkkal *Kastell* felé. Rajta vólt *Bonaud*, hogy ne botsássa elébb a' Miéinket, 's ekkép-pen hathatós védelméül lehessen a' *Jourdan*' jobb szárnyának: de le-verettetett *Károly* Fő-Hertzeg által, az *Ambergi* völgybe. “

Gróf *Wartensleben* is, a' Fő-Hertzeg-től még az előtt való nap vett parantso-latja szerént, *Ambergig* hatott vala már ekkorra hadakozva; úgy hogy e' szerént, mind elől; mind oldalról erőssen meg vólt szorítva *Jourdan*. Nem is állhatott meg tovább, egyesült Korpusaink előtt: sőt az *Ambergi* hegyekről is, melyeken meg-akart telepedni, Gránátérosaink és Lovassaink által diadalmassann le-szorítottatott, és mindég üzette-tett, valamig tsak bé nem éjjeledett, *Sulzbach* felé. Ott bántak vólt úgy Lovassaink, 3 Fr. Bat. okkal, a' mint már meg írtuk, hogy t. i. a' nagyobb részét le apri-tották, a' mi pedig meg-maradt kardjok' életől, rabbá tették. Ez alatt ment bé Hg *Lichtenstein* *Norimbergába*. *Hocze* F. M.

L. *Lauff*-ból verte ki az ellenséget, és *Hersbruck*ba Őrizetet tett. *Rottenburg* nevezetű Kis-Várban száz Frantziák voltak nyóltz ágyúkkal: de körül vétetvén Tsáfszár-könynyű lovassaink által megadták magokat. Már Aug. 25-dikénn, midőn ezt a' Tudósítást indította vólt el *Károly* Fő-Hertzeg: 18 órányyi járó földre verette-tett vízfza az ellenség.

*Würzburg*tól, 5 millió lívert, 's 600 lovat kívántak a' Frantziák, és még azon felül, pálinkát, szénát, szalmát 's egyéb efféléket. Szállítottak el onnét 15 Kezeseket is, a' kik Aug. 20-dikánn *Frankfurt*-ba érkeztek.

Hanauból Aug. 23-dikánn: — „, *Cassel*ből Augustus' 19-dik éjtszakáján lett kiütését a' Tsász. Kir. Őrizetnek, *Williams* Májor is szerentsésítette a' Hajósseregets-kéjével, melyel el ment *Höchstig*, sőt a' *Niede*i parton felül is. Nagy kár esett akkor különössenn egy Vadász-Reg. jekbenn a' Frantziáknak. *Darnaud* Generálissok, oly lövést kapott, mely miatt Aug. 21-dikén meg-hólt, *Bonnard* Generálissok is kapott sebet a' mint írják: még pedig kard vágás által. A' mely hajó-híd-jok vólt nékiek *Rüsselsheim*nál: azt egészen el rontotta a' Ts. K. Nép. (Ez a' Levél is 800-ra teszi a' Frantziáknak akkori el hüllottjaikat és meg-sebesedettjeiket.)

Inspruckból Aug. 21-dikénn: — „Elment ugyan innét *Mária Erzsébet* Fő Herceg-azsfzony: de ebből és más hasonló példákból nem lehet még azt a' következtést tsinálni, hogy ezen Város se' menekedhetik meg a' kártékony ellenségnek rablásaitól: mert a' Gr. *Wurmser*' fő-quártéljából *Tridentumból* éppen most is hathatós biztatásokkal érkezett ide B. *Malcamp* Főstrázsamester, hogy t. i. *Peritől* fogva *Tridentumig* oly fekvése vagyon a' Ts. K. Seregnek, mely ellen hafzontalanúl törekedne az ellenség: anynyival is inkább, hogy nem tsak néppel; hanem ágyúkkal is erőssőbbödött Ármádiánk; a' Frantziákat ellenben igen pufztítja egy uralkodó nyavalya. Tsak az az oka a' Fő-Hertzeg-azsfzony' el-költözésének; hogy nem akart közel is lenni a' Had Teátrumához.

Nápoly Városából írják, hogy a' Király, 5-dik Augustusbann ismét visszsa-tért onnan sietve a' táborokba, melyekben, húsz Batalionok, és négy ezer Lovasok vettek parantsolatot, hogy készen tartásák magokat minden szempillantásbéli induláshoz. Felső Olasz-Országból egy Kurír érkezvénn Aug. 8-dikán *Nápolyba*, még az nap éjtszakáján el indult *Acton* Generális a' Királyhoz *Gaeta* Városába, mely, 15 óránynyi járó földre esik *Nápolytól* Észak és Napnyúgot között; *Rómától* pedig, 28

óránynyi járó földre, Dél és Napkelet között.

(Újabb Tudósítások szerént, meg is indultak már a' felyebb említett húz Bata-lionok, és 4 ezer Lovasok, *Lombárdia* felé.)

Londonból Aug. 12-dikénn: — „*Warren* Tengeri - Vezérünknek oly szerentséje vólt, közel a' *Bresti* frantzia partokhoz; hogy részszerént el-fogott, részszerént meg-feneklettetett tizenhárom Frantzia hajókat, úgymint: egy 32 ágyús Fregátot, egy 18 ágyús Corvettet, és 11 szállító-hajókat, melyek, a' *Bordeauxi*, és *Roche-forti* partoktól indultak a' *Bresti* Kikötő-hely felé, hajó-tsináláshoz való készületekkel.“

A' Batavusoknak *Napkeleti-Indiabéli* Birtokaikhoz tartozott *Malacca* nevű Fél-Szigetben el vették az Anglusok *Perrah* Várát, mint a' *Calcuttai* Újság írja.

Ánglia' partjaitól, a' *Toskánai* és az Egyházi Birodalombéli Kikötőhelyekbe szándékozott minden hajókat le-tartóztatott a' *Nagy-Britanniai* Felsőg.

Lisbonából (*Portugallia*' Fő-városából) írták Júl. 22-dikénn, hogy a' *Batáviai* vagy *Frigyes-Belgyiomi* Közönséges - Társaság, ki-adott a' *Hágai* Portugallus Követenn, oly jelentés mellett; hogy a' Békesség-kötés' idejéig nem lehet folyamattja a' barátság'nak 's kereskedésnek, *Batávia*

és *Portugallia* között. Híre menvén e' dolognak *Lisbonába*: azonnal parantsolatot küldött a' *Portugalliai* Udvar, minden Kikötőhelyeibe; hogy a' még ott találta-tott Batáviai hajókat ki nem kell további rendelésekig erefzteni, 's a' kereskedést és minden más egyesülést félbe kell szakasztani *Frigyes-Belgyiommal*.

Az *Amérikai* Respublikának *Philadelphia* nevű Városabéli *Portugallus* Consul-tól érkezett *Lisbonába* egy Tudósítás, mely szerént, hat *Brasiliai* hajókat fogtak el a' *Frantziák*, 's vittek a' *Philadelphiai* Kikötőhelybe.

Frigyes-Belgyiomból. —

Amsterdamból August. 16-dikánn: — „Az itt lévő *Portugallus* Consul oly értelmű Királyi parantsolatot vett *Lisbonából*, hogy tegye közönségesse az Udvar' akaratját, mely által a' Kereskedésre ügyelő *Lisbonai* Törvényszéknek 19-dik Júliusi Végzése semmivé tétetett, a' *Portugalliai* Kikötőhelyekben le-tartóztatott hajók ismét engedelmet nyertek a' ki-menetelre, 's a' *Portugalliai* és *Batáviai* Nemzet között való folyamataja a' kereskedésnek újra fel-szabadított.”

Högából Aug. 16-dikánn: — „*Beuronville* Fr. Generális, minekutánna meg-nézegette volna a' kormányozása alatt lévő *Rajna-meljéki* Katonáságot: vizfszátért *Ultrajectumba*. Úgy hallatik, hogy

egy fő *Hollandiai* Dámát szándékozik venni Feleségül. “

„ *Valckenaar* Polgár, ki, a' *Spanyol* Udvarhoz küldődött innét Követnek, *Július'* 25-dikénn érkezett *Mádrítba*; 's azon Hónapnak 30-dikánn audientzián is vólt már a' Királyhoz, *S. Ildephonsóba*. “

A' *Texeli* Kikötőhelyből hat Fregátok és egynehány kissebb Katona-hajók indultak ki Aug. 10-dikén, kétségkívül a' *Batáviai* partok előtt kerengő Ánglus és Orosz egyesültt Hajóssereg' nagyságának megkémlelésére, mely Sereg' hajói között hufzonhárman mutatták közel magokat a' *Gravesandi* parthoz; hatan pedig, a' *Scheveningeni* parttól nem mezfze.

A' tserfahéjnak 's a' bőröknek Ángliába való hordása, továbbra is megengedődik, hanem harminzadot kell fizetni azoknak ki-viteléért.

Az újj Konstitúciónak ki-dolgozására rendeltt Kommisszió, első Nóvemberben tartozott vólna az előbbi elintézések szerént, a' Nemzeti-gyűlés' eleibe terjeszteni a' maga munkáját: de alig ha még idejében is nem kell ezt tselekedni nékie: mert a' Frantzia Követ ismét sürgette a' Direktórium' nevébenn, mentől hamarébb lejendő el-készíttetését a' jövendőbéli Igazgatás' formája Plánumának, mind különös-senn a' maga saját hasznára a' *Batáviai* Közönséges - Társaságnak, mind pedig, a'

Frantzia és a' *Batáviai* Respublikák között kötött Szövetségnek hafznára is, a' mint tetfzett ki-fejezni magát a' Direktóriumnak.

Kétfáznál több Személyek kértek a' Nemzeti-gyűléstől engedelmet, hadd költözhessenek el *Batáviából* *Ámerikába*.

(Ezek nem hiszik, hogy a' Frantziák, boldogságot plántáltak volna által az ő Hazájokba: mert ha azt hihetnék: úgy, még ha távol vólnának is attól, visszakívánkoznának belé; most pedig nem tsak el akarják hagyni; hanem készek, a' szélveszes tenger' hátánn indulni veszedelmes hofszú útra, tsak hogy tsendesebb lakhelyre találhassanak.)

Frantzia-Országból. —

Párisbann, a' Belső-bátorságra-ügyelő Ministernek szemessége által egy újj öszfze-esküvés tudódott ki, a' mint írják, melynek végre-hajtó napjául 2-dik September vólt ki-nézve, a' midön az Öszfze-esküdttek le akarták öldösni a' Direktóriumnak mind az öt; a' Törvényhozó Nemzeti-gyűlésnek pedig mind a' 750 Tagjait, és még ezeken kívül szándékjok vólt vagy két ezer embert el óltani, 's ki-kiáltani 18-dik *Lajost* Királynak.

Drouet' ügyének meg-ítélését, a' Törvényhozó Nemzeti-gyűlésnek végzése fzerent, első Septembernél tovább nem ha-

lafzthatta a' Nemzeti Fő-Törvényfőszék, mely, ezenn ítézés végett, tartja a' maga Üléseit *Vendombann*, 38 óránynyi járó földre *Páristól*; *Aureliánumtól* pedig 15 óránynyira.

Ambár a' Direktórium azzal bízta a' múlt Hónapbann a' Törvényhozó Gyűlést, hogy a' Nemzettől kényszerítve befizedett költsön-summából tsak 349 millió, 98,679 líver hibázik már: még is August. 10-dikén, száz lívernyi Mandat nevű Papiros-pénz, nem ért többet kész pénzüll két lívernél 's négy *szolnál*.

A' Direktórium meg-engedte vólt, hogy Belgiomiak is álhassanak el, *Batáviai* hajók' szolgálatjába: de később az végzette felölök, hogy ők is egyedül Frantzia hajókon tartoznak ezentül szolgálni.

Még a' múltt elztendőben tett a' Direktórium rendelést, egy olyatén hajónak készítése eránt, mely a' tengert is kiállhassa, 's azonban a' *Sequána* vizenn is felmehessen *Párisig*; hogy ekképpenn, *Páris* Városa sokkal óltóbban kaphassa mint ennekelötte, a' maga Fábrikáihoz kívántató matériákat, 's egyátaljában részt vehessen a' tengeri kereskedésben és halászatban. Már most szerentsésenn meg-tevődött a' próba, egy *Lachs* nevű hajóval, mely, 70 tonna, vagy ezernégyfáz mázsa teréhvél négy napok alatt *Páris* alá érkezett, *Rouen* (*Rothomagus*) Városától,

mely, a' tenger parton fekszik, *Páristól* 28 óránynyi járó földre Észak és Napnyúgot között.

Elegyes Tudósítások.

Lipsiából Aug. 12-dikénn: — „Tegnap ide érkezett Néhai 16-dik *Eajos'* öregebbik Testvérje: de ma ismét el ment innét. Hová? az nem bizonyos.“

Az Olasz-Országi Fr. Sereg' Fő-Vezérének *Bonapartének* a' maga idejéhez képest való Ifjú Felesége, győzedelmi fényes pompával szeretett volna bé menni Férjestől együtt *Mántuába*; 's kitsinben múlt, hogy fogoly fővel nem vitettetett oda. Ezen történetből vett kedvetlenségét, hogy annál inkább felejthesse: mulatságos utakat téssen Olasz-Országban, még pedig az újj Frantzia képzelődésbéli együgyűség mellett, Fejedelem-aszfzonyi módra: mert a' hatlovas hintaja után még két más hintók szoktak menni mindenütt, 's számos Fr. Huszárok lovagolnak előtte 's utánna mint Testörzők. Így ment bé Aug. 8-dikán *Livornóba*, 's más nap *Florentziába*, a' hol a' Fr. Követhez szállott, 's meg-nézegette ott egyéb nevezetes tárgyakon kívül különössenn a' Nagy-Hertzeg' Képes-palotáját.

Rómából Aug. 12-dikénn: — „*Zelada* Cardinális, éltes ideje 's egészségének szüntelenvaló gyengélkedései miatt le-yé-

tette magáról a' Státus-Secretáriusság' terhét, melyet Pápa Ö Szentsége *Busca Cardinális'* vállaira tett.

Stokholmból Aug. 12-dikén: — „Ifjú Királyunk, az Igazgató-Hertzezzel együtt ma üle hajóra, melyen *Péttersburg* felé indult. Az első rendű Testörzöi közzül kétfázan vagynak mellette, a' Hajós-Katonákon kívül. A' F. Utazókat néző Sokaságnak jót kívánó kiáltásaival 128 ágyú-lövések egyesültek.“

„A' Király előtt el ment már *Péttersburgba* előre Báró *Schwerin*, *Jennings* nevű Úrral együtt, hogy egy hajdani ízokás tzerént, a' Királynak *Finniába* lejendő érkezését hírül adja, 's egyfersmind jelentést tegyen az eránt, hogy Ö Felsége, az Orosz Tsálfárné által *Péttersburgba* lett barátságos hívattatását el-fogadta.“

Napnyúgoti-Gallítziának, a' Ts. Kir. Felség' hűségére való hódolása, nagy fényességű tzeremóniával mene végbe Aug. 17-dikénn, *Krakkó* Városábann.

Magyar Ország.

Székesfejérvári Püspök *Milassin* Ö Nagysága, újra két ezer forintot és ötszáz köből árpát adott hadi segítségül.

Székesfejérvár Királyi Városának E. Elöljárói, szívessenn iparkodnak az újj Katonák' állításában. Tsak két nap, 13 Re-

krutákat szerzettek öfzfze, 's által is adták, a' Néhai Hertzeg *Eszterházy* Antal' nevét viselő Magyar gyalog *Regement*be.

Béts.

Az Olasz Országi Ármádiánál egy *Sereg*-szakaszt nagy haszonnal kormányozott derék Hazánkfiáról *Liptay* Generálisról azt hirdették vala némely Tudósítások, hogy halálos sebet kapott: de mi bizonyossann írhatjuk felöle, hogy a' sebje olyan, melyből való ki-épülhetését fundamentomossann lehet reményleni: mindazáltal a' miatt többé tsak ugyan nem folytathatja hadi szolgálatját; mivel egyik lábát nagy erőbenn érdeklte egy ágyú-golyóbis; egy puska-golyóbis pedig úgy belé ment, hogy meg akadt vólt benne, hanem már tsak ugyan ki-vétetett szerentséssenn.

Waldeck Hertzeg, kit a' Magyar Lovasság igen kedvell, és a' kiben, keze' tsonkasága által se' lankadt meg a' vitézi tűz, Német-Országi Ármádiánkhoz indúlt valami tíz napokkal ez előtt, egéfsz hadi kézfülettel.

Haditárnokmester Bátor *Alvinczy*, lovának alatta lett el esése által, veszedelmes ütődést kapott az ágyékánn.

A' Tseh-Országi Polgár-Katonaságnak fő vezérlése, nem *Bender* Feldmarsallra — a' ki különbenn is igen öreg már, — hanem *Kinszky* Generálisra bízattatott, ki

a' *Neustadtbann* lévő Katonai Akadémiának vala Kormányozója: mely Kormányozói hivatalban fel-váltotta Gróf *Kinszkyt Rollin F. M. L.*

Mind a' Német, mind az Olasz-Országai Ármádiánkhoz naponként több több Katonaság szállítódik szekerekenn.

Bétsnek belső Városa és külső Városai között rakva vagynak reggel és este felé a' Köz-térségek, exercírozó gyalog Katonákkal, kiknek nagy része, lövöldözésbenn is gyakoroltatik.

Nevezetes származású *Inkey* Menyhárt Iffjú Hazánkfia, itt múltatvann száraz betegségbe esett 's hirtelen ki műla e' Világból életének még tsak 23-dik esztendejében.

Tegnap estve, a' szárazon és vizen való ellenséges ágyúzást igen elevenen ábrázolta *Stúver*, a' *Práter* nevű erdőbenn, a' hol, oly munkával és jó ízzel készültt tüzi-játékot adott, hogy méltán több Nézőket érdemlett volna. Ezen mulatságot, egy oly tüzi Spectaculum követte, melynek vad szépségében gyönyörködtethette volna *Néró*, ha most élt volna, a' szemeit: mert az úgy nevezett *Hetz-Amfiteátrum* egészszén el égett; úgy hogy az állatok közzül se' lehetett egyebet meg-menteni, egynehány kutyákon, és a' vad bikán (*Auerstieren*) kívül. A' többek, füst' és lángok' prédáivá lettek.

* * *
* * * * * *

Híradás.

Méltóságos Gr. Tólnai *Festetits* György Tsáfsz. Kir. Kamarás Úr, Nemes Somogy Vármegyében fekvő *Csurgói* Dominiumjának *Csurgó* Mező-Városában, a' két Valláson lévő Protestáns, már most is szépen meg-szaporodott Tanuló Ifjúság' számára, elegendő Oskolat építettett, Professzorokat fundált, 's Alumniumokat rendelt. Hogy a' másunnan való Tanulók is annál alkalmatossabb szállásra tehessenek ott szert: egy kies környéket méretett ki a' Gróf Úr, ház-helyeknek, a' melyen már különbkülönbféle Mesteremberek telepedtek meg: mindazáltal vagynak még ugyan tsak az említett Oskola' vidékekenn több üres ház-helyek is, melyek következő feltételek alatt osztatnak ki:

1.) Az Építésiakarók, egy konyhához és kéményhez ingyen kapnak téglát az Uraságtól.

2.) Házaikat mindenkor szabadon el adhatják.

3.) A' míg bírni fogják azokat: esztendőnként tsak egy egy aranyat fognak tőlök fizetni. — A' kiknek tehát ott meg szállani és építeni szándékjuk volna: magokat e' részben, egyenessen az Uraság' helybéli Tisztartójánál jelenthetik.